

Bayer Zsolt: Több, mint érdekes!

2018 augusztus 23. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

Kérem, ezt olvassák el, figyelmesen. Megígérem, megéri!

"Beke Albert irodalomtörténész a klasszicista esztétikát tartja irányadónak
Nem engedett az elveib?l, ezért csak a rendszerváltás után jelentek meg a könyvei. Több tíz kötet. Miért nem jó író Esterházy, mi a gond Illyéssel, és miért hazugság az, hogy a magyar irodalom lényegi hagyománya balliberális. A klasszikus esztétikát pedig minden korban érvényesnek véli Beke Albert irodalomtörténész. A mindent másképpen látó emberrel beszélgettünk.

– Milyen írás van a kezében?
– Esterházyról írtam. Amellett érvelek, hogy nem olyan íróóriás, mint amilyennek kikiáltották. Akárcsak Konrád György, akir?l az önök lapjában már írtam.

– Miért gondolja, hogy egy minden rangos állami elismerést elnyert és kitüntetett író ne lenne jó?
– El?ször is nagy írónak lenni nemcsak tehetség kérdése, hanem feltétlenül kell hozzá a társadalmi tisztánlátás is. Esterházy sikerben, elismerésben mindent elért, amit csak nyújtani tudtak neki, de a legfontosabbat nem tudta elérni: azt, hogy tényleg nagy író legyen. A társadalmi és politikai mozgásokban egyáltalán nem látott tisztán, a régi és az új küzdelmében pedig a roskadozó régit támogatta. Az igazán nagy írók mindig népben és nemzetben gondolkodtak, ezzel szemben ? azt a lapos közhelyet hangoztatta, hogy alanyban és állítmányban kell gondolkodni. Egy n? cím? regénye jó példázza írói hiányosságait, mert szerintem a trágárkodás nem irodalom. Az ember és az állat teste ugyanúgy m?ködik, csak a lelkünk emel ki minket az állatvilágból, ezért ha egy író az emberr?l ír, akkor a szellemr?l kell írnia. Arany jól mondta, hogy a testb?l csak annyi szükséges a m?vészetben, amennyi a lélek el?tüntetéséhez szükséges. Nem vagyunk pr?dek, nem err?l van szó. De nem ez a m?vészet lényege.

– Több mint fél évszázada foglalkozik irodalomtörténettel. Ön szerint mit?l értékes egy irodalmi m??
– ?szinteség nélkül nincs m?vészet, ezért hazudni nem szabad. Igaznak kell lenni emberi, társadalmi és lélektani értelemben is. A marxista irodalomszemlélet uralkodott Magyarországon, amikor elkezdtem a pályámat, és sohasem hódoltam be a hamis ideáljainak, mindig azt a klasszikus, polgári irodalomszemléletet és esztétikát képviseltem, amelyet Gyulai Pál alapozott meg. Márpedig a kommunizmusban hazudni kellett a m?ben, a kritikában, mindenben. Vagy hallgatni. Én hallgattam és vártam.

– Van, amikor nem hallgatott. A kritikusok gyávasága cím? cikke miatt majdnem börtönbe került.
– Igen, abból sajtóperem lett. Egy miskolci folyóiratban jelent meg, és azzal vádoltak, hogy támadom a hazai szocialista állapotokat, pedig nem én tehettem arról, hogy felolvasták írásomat a Szabad Európa Rádióban. Az ügyész felállt a tárgyaláson és elmondta, hogy nem ejtheti a vádat, mert arról be kell majd számolnia, a bíró nemkülönben. Nem börtönöztek be, de bizony meghurcoltak, amiért kimondtam, hogy Magyarországon nem lehet ?szintén kritikát írni és csak a marxista szemléletet kell szem el?tt tartani.

– 2002-ben pedig kiadta a Röpirat az irodalom védelmében cím? vitairatot, amelyben a mostani, a Szakács Árpád újságíró által kezdeményezett kulturális vitához hasonló jelenségeket kritizált.
– Felháborodtam, mert amikor megkérték a magyar szakra jelentkez? fiatalokat, hogy nevezzenek meg néhány kortárs magyar írót, ?k szinte csak Konrádot, Esterházyt, Spirót, Eörsit vagy Kornist sorolták fel. Ez ellen az aránytalanság ellen emeltem fel a szavam, mert abszurdum az, hogy egy irodalommal foglalkozó fiatal csak az ? nevüket ismeri. Lényegében a mostani vita is arról szól, amit akkoriban én is pedzegettem. Senkit nem akartam kiebrudalni a magyar irodalomból, csak helyet kértem azoknak az íróknak is, akiket mindmáig méltatlanul háttérbe szorítottak.

– Kit szorítottak háttérbe? Hiszen Radnóti Sándor esztéta szerint a magyar kultúra lényegi tradíciója vagy liberális vagy baloldali.
– Ez ordenáré hazugság. A kánon a Rákosi- és Kádár-korban politikai kérdés volt. Ki emlékszik ma már Mesterházi Lajos, Garai Gábor vagy Illés Béla nevére? Csak sajnos, a rendszerváltás után is az maradt! Mert egyvalami bizonyos: ha politikai alapon állítják össze a kánont, az csak hamis lehet. M?vészi kérdésekben csak m?vészeti szempontok irányadók, hisz az irodalomnak megvan a maga törvénye és abból nem lehet engedni. Ha egy írót értékelek, azt kell megnéznem, hogy milyen esztétikai hatást kelt a m?ve, hogyan jelennek meg benne a nem esztétikai hatások, mint az erkölcsiség, az eszmeiség, a valószer?ség. A mai magyar irodalmi kánonnal az a gond, hogy a rendszerváltás után nem történt meg a kultúrában a hatalomváltás. Konrád György azért lehet nagy író, különben igazán írónak sem tekinthet?. Esterházy el?ször Csoórival fújt egy követ, de amikor elhatárolódott t?le, attól kezdve a másik oldal ölelte keblére. Viszont én nem politikai alapon bírálom az említett szerz?ket, hanem a m?veik alapján, hiszen ez bizonyítja a legjobban, hogy méltatlanul kerültek a magyar irodalomi piedesztálra. Az is

tény, hogy igazán sikeres csak az lehet, aki jóban van a mindenkori hatalommal. Gondoljunk csak arra, hogy miért Herczeget terjesztettek fel Móricz helyett az irodalmi Nobelre!https://badog.blogstar.hu/

– Arday Géza irodalomtörténész az önr?l szóló, nemrég megjelent monográfiában azt írta, hogy Beke Albert az ember, aki mindent másképp lát. Miért?
– Egyszer?en azért, mert nem bírom elviselni a hazugságot. Adyról el kellett mondani azt, amit Raffay Ern? történész is elmondott, Illyés a kommunistákkal kokettált, Gyulai Pál kényszerb?l lett kritikus, és Latinovits a színészet örvén próbálta ki az önkifejezést, Csokonai a híres verstanát pedig Földi Jánostól lopta, és sorolhatnám… Én nem alkottam új elméletet, ma is a klasszikus esztétika törvényei alapján állok, és a klasszicista esztétikát nagyon is irányadónak tartom, ezt pedig Gyulai Pál foglalta kánonba. Lényegében ezért nem tudtam hivatali rangot szerezni, mert nem voltam hajlandó belesimulni abba a hazudozásba, amit elvártak.

– Tehát ön nem engedett az elveib?l. Ennek az lett a következménye, hogy csak a rendszerváltás után jelenhettek meg a könyvei. Pedig ígéretesen indult a pályája, ön találta meg az els? magyarul írott magánlevelet is.
– Igen, de a f? témám Gyulai Pál volt. 1956 nyarán végeztem az egyetemet és ’59-ben doktoráltam Barta Jánosnál. Írtam egy hatszáz oldalas Gyulai-monográfiát, amelyet megvitattak az Akadémia Irodalomtudományi Intézetében – a vitavezet? Tóth Dezs? volt, a pártközpont kulturális osztályának a vezet?je, akkor egy irodalmi atyaisten meg irodalomtörténész. Gyulai Pálról addig mindenki azt állította, hogy született kritikus volt, én viszont azt, hogy csak jobb híján lett az. ? mindenképpen költ? akart lenni, erre tette fel az életét, de az volt balszerencséje, hogy olyan kortársai voltak, mint Pet?fi, Arany, Vörösmarty, a prózában pedig Jókai, Kemény Zsigmond vagy Mikszáth. Emiatt a kisebbrend?ség iszonyú és fájdalmas érzése töltötte el egész életében, ezért fordult a kritikához. A vitán jelezték, hogy kiadnák a könyvemet, ha kihagyom ezt a fejezetet, mivel a lélektant hivatalosan burzsoá áltudománynak kiáltották ki, én meg így elemeztem a nagy kritikust. Mindent csak társadalmi okokkal volt szabad magyarázni, ezért inkább évtizedeket vártam, hogy megjelenhessen.

– Illyés Gyuláról is elég sarkos véleménye van.
– Készen van a csaknem ezeroldalas Illyés-könyvem is, amelynek címe: Illyés Gyula, a kommunista. Már tizenegy éve várom, hogy megjelenjen. Nem adták ki, mert ?t nemzeti szentnek tekintik, pedig valóban kommunista volt, hiszen formálisan is tagja volt francia kommunista pártnak és halála napjáig benne maradt. A Karinthy család franciaországi ága derítette ezt ki. Ezt Illyés mindig tagadta. De nem csak ez a gond vele. Leghíresebb verse, az Egy mondat a zsarnokságról szerintem egy hazug vers, mert nem mindenki ,,szem a láncban”, például azok, akiket felakasztottak, ?k nem voltak láncszemek. De emberileg is hazug, mert 1952-ben írta, a Rákosi-rendszerben, amely ha olyannyira aljas volt, akkor miért fogadott el kétszer is Kossuth-díjat attól a bagázstól? Különösen visszatetsz?, hogy a Puszták népében hazánkat elmaradott feudális államnak mutatta be, és külföldön rengeteget ártott ezzel Magyarországnak. Ám amikor Csoóri Sándor tízoldalas levelet írt neki a parasztság szörny? helyzetér?l, Illyés azt válaszolta, hogy írjon inkább szerelmes verseket. Ha annyira fájt neki a parasztság Horthy-kori helyzete, mért nem fájt a téeszesítés is?

– Adyról már a kilencvenes években lerántotta a leplet.
– Megírtam azt, amit Raffay Ern? az Adyról szóló három kötetében dokumentáltan bizonyít, mégpedig azt, hogy Ady eladta magát a szabadk?m?veseknek. Ismertem Hatvany Lajos bárót is, aki Gyulai Pál tanítványa volt. A Pozsonyi úton lakott, és mindig kedvesen fogadott, vele is sokat beszélgettem err?l. De Földessy Gyula irodalomtörténészt is, Ady jó barátját, akire az utolsó három kötetének a szerkesztését bízta. Elmondják a Nyugatról, hogy kis példányszámú lap volt, ami igaz is, de annak ellenére bizony hatásos. A kérdés inkább az, hogy vajon miért kényszerült oda írni Móricz, Ady, Kosztolányi vagy Babits?

– De térjünk vissza az eszmei részhez. Egy különös esszéjében azt a kérdést boncolgatja, hogy van-e a magyar irodalomnak tanulsága. Ezek szerint megtalálta?
–Van bizony, mégpedig az, hogy: és mégis. Mert bármilyen szörny? legyen is a helyzet, a ború ellenére mi sosem adtuk fel. Van egy korokon és évszázadokon átível? vezérgondolat a magyar irodalomban, amely kifejezi a magyarság lelki hozzáállását a világ eseményeihez. Ennek a magatartásnak a lényegét summázom úgy, hogy: és mégis. Eredetileg meg akartam írni a magyar irodalom szintézisét Pet?fit?l Adyig, azt keresve, hogy van-e állandó lényege az irodalmunknak. Ekkor rádöbbentem, hogy Az ember tragédiájának utolsó optimista mondata szemben áll az egész m? mondanivalójával. Az egész tragédia azt bizonyítja, hogy nincs értelme ennek az életnek, a történelemnek, ezért az utolsó mondat – Ember küzdj és bízva bízzál! – illogikusnak t?nik. Ugyanez a helyzet Vörösmarty Keser? pohár cím? bordalával is, amelyet a „Gondolj merészet és nagyot, és tedd rá az életedet” sorral zár. Ez a lelkület sugárzik a legnagyobb íróink m?veib?l, ugyanis mindig érezték, hogy jöhet bármi, a kilátástalanság ellenére is mindig meg kell állnunk a helyünket a világban.

– Rengeteg könyvet említett, ami készen van már, de még nem jelent meg. Dolgozik valami újon is?
– Dolgozom! A címe is megvan már: A behódolt walesi bárdok kora – a magyarországi magyar irodalom története 1945-t?l a rendszerváltásig. Itt az a legizgalmasabb kérdés, hogy ki marad meg ebb?l a korszakból: a Kádár-korban Berkesit nagy írónak tartották és nekem irodalomtörténészként tudomásul kell vennem ezt, de jogom van esztétikai ítéletet mondani a munkáiról. Meg is teszem. Akik ekkor alkottak bizonyos értelemben kénytelenek voltak hazudni, megalkudni vagy pedig abbahagyni az írást. Egyetlen író vonta le radikálisan a következtetést – és elment inkább éjszakai ?rnek – minthogy letérdeljen Lukács György esztétikája el?tt: ez Hamvas Béla volt. Persze a helyzet nem fekete-fehér, de Sárközi Márta – Sárközi György felesége – egyik mondata jól összefoglalja a korszak lényegét: ha valaki kenyérért fekszik le a hatalom el?tt, az nem kurva, de ha kalácsért, az kurva!"

Pataki Tamás

Forrás: Bádog - Bayer Zsolt blogja

Tisztelt olvasók!
Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következ? címen: https://twitter.com/syracuse73. illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: https://www.facebook.com/flagmagazin
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló